

УДК 342.9:351.77:004.738.5(477)

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.04.1.37>

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ: АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ ВЕКТОР ТРАНСФОРМАЦІЇ В УКРАЇНІ

Медяник В.А.,*доктор юридичних наук,**доцент кафедри адміністративно-правових**дисциплін та публічного управління**Дніпровського державного університету внутрішніх справ,**ORCID: 0009-0007-8849-084X*

Медяник В.А. Цифровізація публічного управління в соціальній сфері: адміністративно-правовий вектор трансформації в Україні.

У статті здійснено комплексне науково-теоретичне дослідження цифровізації публічного управління в соціальній сфері України як ключового напрямку трансформації державного управління в умовах цифрової епохи, війни та післявоєнного відновлення. Обґрунтовано, що цифрова трансформація соціальної сфери є не просто запровадженням нових технологій, а фундаментальною зміною змісту та форм здійснення публічної влади, що вимагає відповідного адміністративно-правового регулювання.

Автор пропонує розглядати цифровізацію соціального адміністрування як прояв нового етапу еволюції адміністративного права – переходу від паперово-орієнтованої моделі до цифрової адміністративно-правової парадигми.

Проаналізовано поточний стан нормативного забезпечення цифровізації соціальних послуг в Україні, охарактеризовано проблеми фрагментарності, відомчої роз'єднаності та відсутності уніфікованих процедур. Виявлено правові прогалини у сфері електронної ідентифікації осіб, автоматизованого прийняття адміністративних рішень, інтеграції даних між державними реєстрами, захисту персональних даних, цифрової інклюзії вразливих груп.

Окреслено виклики, що постають перед державою у сфері кібербезпеки та забезпечення публічного контролю над алгоритмами соціального адміністрування, особливо в умовах воєнного стану.

Розглянуто інституційну трансформацію органів публічної влади, зокрема роль Міністерства соціальної політики, Пенсійного фонду України, органів місцевого самоврядування, а також нових цифрових платформ, таких як «Дія», e-Social, Єдиний соціальний реєстр.

Особливу увагу приділено питанню зміни взаємодії між громадянами та державою, що дедалі більше здійснюється в цифровому середовищі з використанням дистанційних і автоматизованих рішень.

У результаті дослідження сформульовано низку пропозицій щодо вдосконалення національного законодавства. Результати дослідження мають як теоретичне, так і прикладне значення для розвитку адміністративного права, державної політики цифрової трансформації, а також для гармонізації національного законодавства з європейськими стандартами електронного врядування.

Ключові слова: цифрове публічне управління, соціальна сфера, адміністративне право, цифрові послуги, електронне урядування, правова трансформація, цифрові права.

Mediaynk V.A. Digitalization of public administration in the social sphere: administrative and legal vector of transformation in Ukraine.

The article presents a comprehensive scientific and theoretical study of the digitalization of public administration in Ukraine's social sphere as a key direction of transforming public administration in the digital era, during and after the war, and in the context of post-war recovery. It is substantiated that the digital transformation for the social sphere is not just the introduction of new technologies, but a fundamental change in the content and forms of exercising public power, which requires appropriate administrative and legal regulation.

The author proposes to consider the digitalization of social administration as a manifestation of a new stage in the evolution of administrative law – the transition from a paper-oriented model to a digital administrative-legal paradigm.

The current state of regulatory support for the digitalization of social services in Ukraine is analyzed, and the problems of fragmentation, departmental disunity, and the lack of unified procedures are characterized. Legal gaps were identified in the areas of electronic identification of individuals,

automated administrative decision-making, data integration between state registers, personal data protection, and digital inclusion of vulnerable groups.

The challenges facing the state in the field of cybersecurity and ensuring public control over social administration algorithms, especially under martial law, are outlined.

The institutional transformation of public authorities is considered, in particular the role of the Ministry of Social Policy, the Pension Fund of Ukraine, local governments, as well as new digital platforms such as «Diya», e-Social, and the Unified Social Register.

Particular attention is paid to the issue of changing interaction between citizens and the state, which is increasingly taking place in a digital environment using remote and automated solutions.

The study formulated several proposals for improving national legislation. The results of the study have both theoretical and applied significance for the development of administrative law and state policy of digital transformation, as well as for harmonizing national legislation with European e-government standards.

Key words: digital public administration, social sphere, administrative law, digital services, e-government, legal transformation, digital rights.

Постановка проблеми. Цифровізація публічного управління є ключовим вектором трансформації державного управління у XXI столітті. В умовах сучасних глобальних викликів – повномасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України, масового переміщення населення, руйнування соціальної інфраструктури – питання ефективного, оперативного та адресного надання соціальних послуг набуло особливої актуальності. У 2025 році цифрова трансформація соціальної сфери в Україні розглядається не лише як інструмент підвищення якості публічних сервісів, а як складова національної безпеки, інституційної стійкості та передумова для післявоєнного відновлення країни.

Особливу актуальність набуває адміністративно-правове регулювання процесів цифровізації. Адже саме адміністративне право формує засади функціонування системи органів публічної влади, визначає процедурні механізми реалізації прав і свобод громадян, забезпечує контроль за діяльністю державних органів та посадових осіб. У соціальній сфері ці механізми повинні бути чітко визначеними, технологічно інтегрованими та адаптованими до потреб вразливих категорій населення – внутрішньо переміщених осіб, осіб з інвалідністю, ветеранів, багатодітних сімей тощо.

Сучасні цифрові технології – блокчейн, великі дані (Big Data), хмарні сервіси, штучний інтелект – стають базовими елементами оновленої моделі соціального адміністрування. Проте їхнє ефективне впровадження можливе лише за наявності належного правового забезпечення. Відсутність чіткої законодавчої архітектури цифрових процедур у соціальній сфері породжує численні виклики: фрагментарність нормативного регулювання, розбіжності між секторальними актами, юридичну невизначеність електронної ідентифікації та довіри до цифрових сервісів.

Таким чином, наукове осмислення адміністративно-правових основ цифровізації публічного управління в соціальній сфері України є не лише своєчасним, але й вкрай необхідним для забезпечення сталого функціонування соціальної держави в умовах цифрової епохи.

Метою дослідження є комплексне теоретико-правове осмислення цифровізації публічного управління в соціальній сфері України через призму адміністративного права, визначення основних викликів, правових ризиків та шляхів вдосконалення національного законодавства у цій сфері.

Стан опрацювання проблематики показує, що питання цифровізації публічного управління досліджуються вітчизняними та зарубіжними науковцями у площині адміністративного, інформаційного, соціального та конституційного права. Серед українських науковців, які зробили суттєвий внесок у розвиток цієї проблематики, слід відзначити О. Беякову, О. Бикова, І. Криворучко, В. Мельник, І. Пилипчук, М. Тимченко, С. Шеремет, О. Явтушенко та інші. А також зарубіжних вчених, серед яких Дж. Фаунтін, К. Гуд, М. Янссен, Г. Маргеттс, С. Брамман, Г. Ходж та інші. У їхніх дослідженнях аналізуються правові основи електронного урядування, цифрових сервісів, адміністративних процедур в умовах цифрової трансформації.

Водночас слід визнати, що дослідження адміністративно-правових аспектів цифровізації саме соціальної сфери перебуває на етапі становлення. Більшість праць присвячені загальним питанням цифрового урядування або окремим аспектам надання адміністративних послуг, при цьому відсутнє комплексне бачення цифровізації як адміністративно-правового процесу, що охоплює структурну, процедурну та інституційну трансформацію у сфері соціального захисту.

Значна частина досліджень обмежується декларативним описом цифрових інструментів без глибокого правового аналізу їх впливу на механізми реалізації публічної влади. Також недостатньо вивченими залишаються питання адаптації цифрових сервісів до потреб вразливих груп, юридичних гарантій захисту прав у цифровому середовищі, процедурного забезпечення електронного доступу до соціальних послуг.

Таким чином, існує об'єктивна потреба в розвитку наукової думки щодо створення сучасної адміністративно-правової парадигми цифровізації публічного управління в соціальній сфері України з урахуванням національного контексту та міжнародних стандартів.

Виклад основного матеріалу. Цифровізація публічного управління в соціальній сфері України перебуває у складних умовах трансформації політичної, безпекової та інституційної системи держави. Сутність цієї трансформації полягає не лише у технічному переведенні соціальних послуг в електронну форму, а у повному переосмисленні підходів до надання публічних послуг, адміністрування соціальної політики, обміну даними та гарантування прав громадян у цифровому середовищі. У цьому контексті адміністративне право виступає не просто галуззю регуляції, а правовою основою для перезавантаження всієї моделі публічного управління в соціальній сфері.

У правовій науці цифрову трансформацію публічного управління розглядають як системну модернізацію методів, форм і процедур реалізації владних повноважень із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій [1]. Особливо це стосується соціальної сфери, де важливу роль відіграє швидкість, масовість і точність реагування держави на потреби громадян.

Поява нових цифрових інструментів (портالي електронних послуг, мобільні застосунки, реєстрові платформи, штучний інтелект у прийнятті рішень) обумовлює необхідність їхнього правового закріплення як елементів адміністративної процедури [2]. Зокрема, у Законі України «Про адміністративну процедуру» 2022 року не повною мірою враховано специфіку електронного провадження [3]. Відтак, постає завдання адаптації адміністративного процесу до цифрового середовища, включаючи: електронну ідентифікацію особи; цифрове представництво; електронне обґрунтування рішень органів влади; фіксацію строків в електронному вигляді; правовий режим алгоритмів автоматизованих рішень.

Щодо нормативної бази цифровізації соціальної сфери, то на сьогодні цифровізація соціальної політики в Україні базується на кількох ключових актах: Закон України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» 2021 року [4] має більш загальноекономічну спрямованість, однак його положення створюють нормативне середовище для цифрових інновацій у публічному секторі. Закон започаткував спеціальний правовий режим «Дія.City» [5], що, серед іншого, відкрило можливості для залучення IT-компаній до розробки державних цифрових сервісів у соціальній сфері.

Закон України «Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг» 2024 року [6] регламентує процедури, пов'язані з електронною ідентифікацією, авторизацією, прийняттям рішень у цифровій формі та зворотним зв'язком з отримувачами послуг. Документ є кроком до уніфікації адміністративних цифрових процедур і врегульовує правовий статус алгоритмічних рішень в адміністративному провадженні.

У стратегічному вимірі визначальним документом стала Стратегія цифрової трансформації соціальної сфери, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України 2020 року [7], що заклала основи для створення Єдиного соціального реєстру, електронних платформ e-Social та впровадження комплексних цифрових послуг для вразливих категорій населення.

Крім того, розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025-2027 роках» 2024 року [8] визначає національні орієнтири у сфері цифрових інновацій, що включають створення правових умов для впровадження технологій штучного інтелекту, блокчейн-інфраструктур та смарт-контрактів у публічному секторі, зокрема в соціальній сфері.

Попри це, чинне законодавство залишається фрагментарним. Відсутня уніфікована процедура надання соціальних послуг в електронному форматі. Нерідко цифрові сервіси створюються на рівні підзаконних актів (накази Міністерства соціальної політики, постанови Кабінету Міністрів України), без чіткого адміністративно-процедурного підґрунтя. Така ситуація породжує правову невизначеність як для громадян, так і для виконавців послуг.

Також важливим аспектом є відсутність системного правового регулювання міжвідомчої взаємодії у цифровому форматі, особливо між реєстрами Міністерства соціальної політики, Пенсійного фонду, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства у справах ветеранів та органів місцевого самоврядування.

Важливо зазначити про інституційну трансформацію органів публічної влади у цифрову епоху. Особливої уваги заслуговує зміна інституційної моделі реалізації соціальної політики. У 2023-2025 роках було здійснено низку реформ, серед яких: створення Єдиного соціального реєстру – централізованої платформи для обліку та призначення соціальних виплат; впровадження цифрової платформи e-Social, інтегрованої з «Дією»; запуск експериментальних проектів із застосування AI-модулів для автоматизованого призначення допомоги (пілот у Дніпропетровській, Львівській та Київській областях).

Ці новації призвели до перерозподілу повноважень між органами влади. Зокрема, відбулося укрупнення функцій на рівні центральних органів (Міністерство соціальної політики, Пенсійний фонд), в той час як органи місцевого самоврядування часто виконують функції операторів цифрових сервісів [9].

У цьому контексті адміністративне право повинно реагувати на нові управлінські моделі: державно-приватне партнерство у сфері цифрових платформ, делегування повноважень ІТ-компаніям, впровадження стандартів кібербезпеки як складової адміністративної законності [10].

Стосовно викликів цифровізації в умовах воєнного стану та постконфліктної реінтеграції [11], слід зауважити, що війна актуалізувала питання цифрової стійкості соціального адміністрування, впровадження інноваційних змін у публічному управлінні для формування цифрового суспільства та економіки [12].

З одного боку, цифрові інструменти стали незамінними для забезпечення мобільного доступу до послуг для внутрішньо переміщених осіб, біженців, військовослужбовців, родин загиблих. З іншого – зросла вразливість до кібератак, втрати персональних даних, маніпуляцій при автоматизованому призначенні виплат.

Також важливо зазначити, що цифровізація, як один з основних секторальних напрямків європейської інтеграції [13], зумовлює необхідність: розробки спеціальних адміністративно-правових режимів цифрового управління в умовах надзвичайних ситуацій; створення системи аудиту алгоритмів і процедур призначення соціальних виплат; посилення контролю за приватними операторами цифрових послуг.

Законодавче забезпечення трансформації державного управління [14] повинне включати антикризову модель цифрового публічного управління, з урахуванням принципів адаптивності, законності, пропорційності та недискримінації [15].

Серед перспектив удосконалення адміністративно-правового регулювання, слід виокремити:

- кодифікацію адміністративних цифрових процедур, що передбачає розробку універсального нормативного акта з метою врегулювання порядку взаємодії громадянина з державою в цифровому форматі;

- створення незалежного наглядового органу (аналог цифрового омбудсмана), уповноваженого розглядати скарги громадян щодо електронних сервісів;

- закріплення принципів цифрового права в Конституції України (у рамках майбутніх змін, з огляду на євроінтеграційний процес);

- уніфікацію технічних стандартів цифрової взаємодії органів влади, що має бути нормативно обов'язковою.

У контексті означених перспектив важливо також враховувати фундаментальне значення прозорості, підзвітності та відкритості публічного управління в цифровому середовищі. Як справедливо наголошується у наукових працях, ефективна цифровізація неможлива без належного забезпечення права громадян на доступ до публічної інформації, що є інструментом демократичного контролю за діяльністю державних органів [16]. Прозорість, у свою чергу, виступає не лише як технологічна вимога, а як ключовий демократичний стандарт функціонування влади в умовах інформаційного суспільства [17]. Важливу роль у цьому процесі відіграють також неурядові правозахисні організації, що сприяють формуванню культури правової цифрової обізнаності громадян та здійснюють незалежний моніторинг цифрових адміністративних практик [18].

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що цифровізація публічного управління в соціальній сфері України є ключовим напрямом трансформації системи публічної влади, що має не лише технологічний, а насамперед глибокий адміністративно-правовий характер. Перехід від паперово-бюрократичної моделі соціального адміністрування до цифрової передбачає радикальну зміну змісту, форми та логіки здійснення владних повноважень, що має бути адекватно врегульовано на рівні національного законодавства.

Установлено, що чинна нормативно-правова база цифровізації соціальної сфери залишається фрагментарною. Частина регулятивних актів має декларативний характер або ж не враховує особливостей адміністративних процедур в електронному середовищі. Особливої актуальності набуває питання формалізації цифрових адміністративних процедур (прийняття рішень, повідомлення, ідентифікація особи, строковість, електронне оскарження), що сьогодні реалізуються на підставі відомих регламентів без чіткого правового підґрунтя.

Аналіз інституційних змін свідчить про поступову централізацію функцій цифрового соціального адміністрування на рівні центральних органів виконавчої влади, одночасно із залученням приватних технологічних партнерів. Така трансформація створює нові правові ризики, зокрема у сфері захисту персональних даних, відповідальності за технічні помилки, кібербезпеки тощо. Водночас, війна в Україні стимулювала інтенсивне впровадження цифрових сервісів у соціальній сфері як

механізму екстреного реагування на потреби громадян, особливо внутрішньо переміщених осіб, військовослужбовців, постраждалих від бойових дій.

Узагальнюючи, можемо констатувати, що цифровізація соціальної сфери вимагає не лише технологічної, а й правової зрілості держави. Йдеться про необхідність створення цілісної моделі цифрового адміністративного права, що відповідатиме стандартам правової визначеності, належного врядування, доступності та інклюзивності.

З урахуванням викладеного, вважаємо доцільним:

Розробити та прийняти Кодекс цифрових адміністративних процедур – системний акт, що регламентуватиме порядок надання публічних послуг у цифровій формі, із чіткими гарантіями прав громадян.

Запровадити інститут цифрового адміністративного омбудсмана, як незалежного органу з нагляду за дотриманням прав і свобод у сфері цифрового публічного управління.

Нормативно закріпити стандарти технологічної взаємодії між публічними суб'єктами та інтегрованими платформами (реєстрами, CRM, сервісами ідентифікації).

Розробити антикризову модель цифрового управління для умов воєнного стану, надзвичайних ситуацій та постконфліктної реінтеграції.

Імплементувати в національне законодавство засади цифрових прав людини, включаючи право на цифровий доступ до соціальних послуг, право на алгоритмічну прозорість та право на цифрову репутацію.

Таким чином, цифрова трансформація публічного управління в соціальній сфері постає не лише як етап технологічного оновлення, а як один із ключових векторів поступального розвитку держави, що вимагає належної адміністративно-правової осмисленості. Подальший успіх цифрових реформ залежатиме від того, наскільки правова система зможе не лише адаптуватися до темпів технологічного прогресу, а й забезпечити нормативну основу, що поєднуватиме ефективність, правову визначеність та орієнтацію на потреби людини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Задорожний В., Мирошніченко А., Сапін А. Стратегічні аспекти цифровізації адміністративних послуг. *Економіка і регіон/Economics and region*. 2024. № 4(95). С. 75–81.
2. Шлапак А.В., Іващенко О.А. Управління соціальною безпекою в умовах цифрової економіки: локальний рівень. *Бізнес Інформ*. 2024. № 1. С. 87–94.
3. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17.02.2022 р. № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text>.
4. Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні: Закон України від 15.07.2021 р. № 1667-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20#Text>.
5. Kolesnikova, K. (2024). Digitization of public services in Ukraine: Successes and challenges in the implementation of state reforms. *Philosophy and Governance*, 1, 18–27.
6. Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг: Закон України від 15.07.2021 р. № 1689-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1689-20#Text>.
7. Про схвалення Стратегії цифрової трансформації соціальної сфери: Розпорядж. Каб. Міністрів України від 28.10.2020 р. № 1353-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1353-2020-p#Text>.
8. Про схвалення Стратегії цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025-2027 роках: Розпорядж. Каб. Міністрів України від 31.12.2024 р. № 1351-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1351-2024-p#Text>.
9. Діордіца І.В., Журавель Я.В., Жуков П.І. Правове регулювання діджиталізації місцевого самоврядування. *Європейські перспективи*. 2024. № 2. С. 178–183.
10. Karpenko, O. (2023). Digital Transformations of Public Administration in Countries with Transition Economies. *European Review*, 6(31), 569–588.
11. Yevtushenko, O. (2023). Digitalization of public administration and its peculiarities and prospects in Ukraine. *Public Administration and Regional Development*, 22, 964–983.
12. Tymchenko, M. (2024). Main indicators of digitalization of public administration: international practice. *Public Administration and Regional Development*, 24, 400–421.
13. Kryvoruchko, I. (2025). Key trends of digitalization of public administration in the context of European integration of Ukraine. *Theory and Practice of Public Administration*, 79(2), 115–135.
14. Bondarenko, S., Liganenko, I., & Mykytenko, V. (2020). Transformation of public administration in digital conditions: world experience, prospects of Ukraine. *Journal of Scientific Papers «Social development and Security»*, 2(10), 76–89.

15. Belyakova, O.V. (2021). Digital Transformation Of Public Administration: Achievements And Problems. *Global Challenges and Prospects of The Modern Economic Development*.
16. Наливайко Л.Р., Вітвіцький С.С. Право на доступ до публічної інформації в контексті контролю громадян за діяльністю держави. *Право і суспільство*. 2014. № 5(2). С. 28–33.
17. Nalyvaiko, L.R. (2014). Transparency as a democratic standard of the government functioning. *Evropský Politický a Právní Diskurs*, 1(4), 51–62.
18. Наливайко Л.Р., Грицай І., Дніпров О. С. Неурядові правозахисні організації України: навч. посібник. К.: Хай-Тек Прес, 2014. 432 с.